

L. Onerva
YKSINÄISIÄ

NTAMO

YKSINÄISIÄ

L. Onerva

YKSINÄISIÄ

Romaani nykyajalta

N T A M O

Helsinki

2 0 2 1

L. ONERVA @ NTAMO
Kaukainen kevät (1914/2020)
Mies ja nainen (1912/2017)
Murattiköynnös (1918/2012)
Ranskalaista laulurunoutta (1912/2012)
Sekasointuja (1904/2018)
Yksinäisiä (1917/2021)

Näköispainos originaalista:
Kirja, Helsinki 1917.

ISBN 978-952-215-855-0

ULKOASU
Göran de Kopior

KANNEN KUVA
Eric Sundström (1866–1933), *Uspenskin
katedraalissa vietettyyn loppiaisen suureen veden
vihkimiseen kuuluva ns. Jordanilla käynti
Katajanokan kanavan tilapäisellä kappelilla*
(1914–1917), Helsingin kaupunginmuseo

VALMISTAJA
BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

NTAMO
Helsinki 2021
www.ntamo.net

I.

Aamupäivän aurinko yritteli kurkistella alaslaskettujen uutimien rakosista huoneeseen, jossa toverukset Simo Vaskio ja Viljo Seipi vielä makasivat, kuten näytti, täydessä unessa.

Äkkiä pinkaisi Vaskio kuin nuolen satuttamana seisaalleen.

— Kuuletko, Viljo, huusi hän, nyt se alkaa taas!

Ylhäältä jostakin kuului yksitoikkoinen pianon kilkutus.

— Vasta nyt, ja vasta yksi, myhähti toveri laakoonisesti. Olen pitkin aamua nauttinut tästä harvinaisesta pyhärauhasta.

— Peijakas! Kellohan on jo vaikka mitä! Meidän helvetilliset soittokellomme käyvät jälessä. Ja minä olen tottunut käymään niiden mukaan. Yksi piano soi: heräys! Toinen yhtyy: nopea pukeutuminen! Kaikki kolme räikävät: ovesta ulos! Enkä ole tätä päiväjärjestystä seuraten vielä koskaan myöhästynyt . . .

— Sen minä uskon. Mistäpä sinä voisit myöhästyä! naurahi Seipi.

— Tärkeistä yhteiskunnallisista toimituksista! Minä olen näes aikaani seuraava mies. Ja koska aika rientää, täytyy minunkin rientää. Mutta onhan se hirveätä sentään, että ihminen ajetaan kolmen pianon räminällä ulos omasta huoneestaan, josta saa maksaa, hm, josta ainakin pitäisi maksaa suunnattomat lunnaat.

— Minäkin voisin syyttää noita pianonrämpääjiä siitä, että elämäntyöstäni ei tule mitään, ellen olisi niin kiltti, että syyttäisin siitä itseäni, mutisi Seipi sulkien jälleen silmänsä.

Vaskio heitti ikkunaverhot syrjään, haki eteisestä oven takaa sanomalehden ja heittäytyi uudestaan vuoteelleen sitä tutkimaan.

— Ha ha haa, nauroi hän. Outari, tuo luonnon profeetta on taas ollut esillä. Omituista aikaa. Nykyään istuu profettojakin joka portin pielessä. Tämä saarnaa vastaan grottemyllyn turmelusta. Hän nimittää itseään aurinkoprofeetaksi. Ha ha haa!

— Älä naura. Minusta tuollaisessa ilmiössä on aina jotakin äärettömän liikuttavaa, kaunista . . .

— Vahinko vain, että he tavallisesti ovat hulluja. Mutta hulluja ovat muutkin nykyään! Koko

maailma on hullu! Ja kaikilta meidän puolueiltamme, jotka yrittävät tätä hulluutta kohentaa, puuttuu jotakin tai on niissä jotakin liikaa. Ja minä, joka luonteeltani olen puolue-ihminen kiireestä kantapäähän, en juuri sentähden voi päättää, mihin puolueeseen oikeastaan kuulun. Eikö se ole pirullista! Niin, mitäpä sinä siitä välität, sinä, joka elät jo iankaikkisuudessa, mutta minä, minä tunnen ajan valtimon lyönnin joka hermollani, enkä sentään voi määrätä kantaani näissä olosuhteissa. Tahtoisin tapella ja räiskyä puolueissa, mutta en voi, en voi! Onko se ihme? Sano nyt sinä, puolueeton! Sosialistit tahtovat Suomen itsenäisyyttä ja kansojen veljeyttä, mutta luokkataisteluhurmionsa ja voitontunteensa sokaisemina ovat he kaikessa inhimillisyydessään epäinhimillisiä ja itsekkäitä ja erehtyvät kaikessa isänmaallisuudessaan käymään vihollisen sotaväen talutusnuorassa! Tohtori Linnan johtama porvarispuolue, johon minä kyllä lukeudun, on itsenäisyysohjelmassaan johdonmukaisempi, ja oikea mies sitä paitsi asian takana, mutta se ajaa asiansa karille vanhoillisessa antisosialistisuudessaan ja vaatiessaan suomalaista sotaväkeä. Sano suoraan, veikkonen, sinä, joka tunnet minut, olenko mielestäsi sosialisti vai porvari?

— Miten typerä kysymys. Ja miten pientä ja

lyhytnäköistä koko sosialistien ja porvariain yhteenotto meillä! Jokainen ajatteleva ja oikeamielinen ihminen meillä toivoo tietysti yhteiskunnallisia uudistuksia niinkuin sosialisti, jokainen valveutunut työmies kunnioittaa henkisiä arvoja ja pyrkii siihen tietoon ja järjestykseen, jota porvarit pitävät luokkatunnusmerkinään. Miksi järjestetään taistelu huonompien aineiden eroavaisuuksien vuoksi? Miksi ei pikemmin tehdä rauhaa ihmiskunnan parhaimpien yhteenkuuluvaisuustunteen pohjalta? Miksi et sinäkin yhdy rauhan puolueeseen? — Siihen sinä oikeastaan kuulut. Se on minusta ainoa luonnollinen meillä.

— Se ei ole sitä eikä tätä. Sovinto on sovittelua ja valhetta. Se ei käy näin sota-aikana. Sen minä taas ymmärrän. Ja sen ymmärtää jokainen oikea mies. Tuo rauhan puolue, jonka päänä on nainen, hukkuu jonkunlaiseen naisellisen ihanteellisuuden velliin, joka lyö kättä kenelle yksityiselle mielisairaalle hyvänsä. Minä en ainakaan kehtaisi siihen kuulua, mutta esimerkiksi Outari on minun mielestäni siellä aivan paikallaan. Joo — nyt hän on taas ennustanut tulta ja tulikiveä ja salamoita syntisen kansan yli, ellei parannusta tule. Typerä profeetta sekin. Niinkuin sellaista tarvitsisi ennustaa! Ne ovat yllämme jo!

Seipi haukotteli väsyneesti vuoteessaan.

— Aina vain parannusta ja parannusta. Miten se alkaa jo väsyttää! Kunpa oltaisiin jo siinä tilassa, ettei kukaan enää kaipaisi parannusta!

— Tarkoitat, että kaikki olisivat yhtä välinpitämättömiä maailmanmenosta kuin sinä, joka et yleensä kaipaa mitään . . .

— Herran nimessä, minähän juuri kaipaan, yltyi Seipi lapsellisen oikuttelun väri äänessään. Esimerkiksi sellaista ihmekeinoa, että voisin sulkea korvani aina kun tahdon, aivan kuin silmänikin. Siinä olisi sinulle keksimistä, sinä keksijä! Niin, että minun ei tarvitsisi joka aamu herätä pianon rimpujukseen, korkeintaan talvisten jäähileiden hiljaiseen helinään, etäisten kulkusten kulinaan huurteisessa metsässä, tulen räiskähtelyyn takassa . . .

Nuoren miehen, joka muuten saattoi olla jo siinä kolmenkymmenen korvissa, pehmeille, poikamaisen nuorteille kasvoille ilmestyi kaukainen, uneksiva ilme. Kuin itseksensä hän jatkoi . . .

— Tai mieluummin ei herätä ollenkaan. Vain nukkua, kuvitella, nähdä unia, antaa tapahtua itsessään, jos siellä tapahtuu jotakin, mutta itse ei tehdä mitään, olla laiska, ihanasti, suuremmoisesti laiska, se olisi minusta ihannetila, se olisi nautintoa!

Ja elämä on niin lyhyt. Tahtoisin nauttia siitä, nukkua ikäni . . .

— Niinkuin ei siihen olisi aikaa haudassakin, nukkumiseen . . .!

— Mutta, jos siitä ei tiedä mitään silloin . . . Ja minä olen tottunut nukkumaan tietoisesti, herkemmillä hermoilla kuin mitä valvon . . . Kaukonäköisemmin silmin . . . Jonkunlaisessa onnellisessa, aineettomassa transsissa . . .

— Miekkoinen mies! Ja minä kun kärsin siitä, että en ehdi valvoa tarpeeksi, että elämä on liian lyhyt siihen, että toiminta loppuu kesken, että liian pian vajoan ikuiseen uneen, josta ei ole poispääsyä! Huu! Päämäärät täyttyvät ja särkyvät täällä toisten tahdosta ilman minun myötävaikutustani. Enkä saa edes nähdä mihin suuntaan! Se on sietämätön ajatus!

Simo Vaskio liikehti vilkkaasti käsillään ja hänen pienet eloisat silmänsä säteilivät. Muutenkin hänen kaidat, hyvin uurtoiset, ruskeat kasvonsa, jotka saivat hänet näyttämään vanhemmalta kuin mitä hän todellisuudessa oli, muodostivat täyden vastakohtan vuoteessa lojuvalle, veltolle, tunman tukan varjostamalle päälle.

Seipi hymyili hajamielisesti.

— Kukapa tietää vaikka näkisitkin vielä, vaikka

henkimaailmasta pitäin hyvinkin voisit vielä tarkastella tätä rakasta tekojesi maailmaa . . .

— Pyh! Henget ja heidän maailmansa! Se ei minua liikuta eikä riitä minulle, jos en itse kerran saa oikein lihassa ja veressä olla tekojen suuntaa ohjaamassa. Hymyilet tietysti pilkallisesti tälle ajatukselle. Simo Vaskioko ohjaamassa tekojen suuntaa, hän, tyhjäntoimittaja! Niin, niin sinä ajattelet, näen sen päältäsi. Mutta nauraa paraiten, joka viimeksi nauraa. Sinä erehdvt! Piru soita, minä teen vielä jotakin, minä *tahdon*, näes, tehdä, minä *harrastan* elämää, ymmärrätkö, minä *aion* tehdä. Jota vastoin sinä et edes aio . . .

— En. Minulle, joka luonteeltani olen passiivinen, olisi tuo pilventakainen kurkisteleminen kaikkein mieluisinta ja sopivinta tointa. Parempaa en parhaissa unelmissanikaan voi tuonpuoleiselta tai vaanvaltakunnalta toivoa. Ja tämänpuoleiselta . . .!

Seipi nosti olkapäitään.

— Onnellinen sinä tässä elämässä ja tulevassa! hörähti Vaskio pesutelineensä luota kasvot saippua-vaahdossa. Tuollaiset sinunlaisesi vetelehtijät ovat aina onnellisia . . .

— Näetkös, jatkoi Seipi silmäluomet ummessa, minä *uneksun* itselleni onnen, sinä koetat *tehdä* sitä. Sinä koetat rakentaa vallin pettymysten merta

vastaan, minä tahdon antaa sen tulvia yli ja sallia elämän hiekan, tuon turhan rakennusaineen solua sormieni läpi. Mielestäni olen hyvän osan valinnut.

— Tiedätkö, miksi tuota elämisen muotoa nimetään yhteiskunnallisella kielellä? Se on olemista rappiolla.

— Teenkö sillä jotakin pahaa kenellekään?

— Koko yhteiskunnalle. Me emme enää elä ruhtinas-yksilöiden aikakaudella, veikkoseni. Ja jos sinä ylimyksellisen nautiskelusi vuoksi varastat kansalta työsi ja voimasi, on se pahin rikos, mitä kapitalistisessa ja myös sosialistisessa yhteiskunnassa voidaan tehdä.

— Mitä minun sitten pitäisi tehdä mielestäsi?

— Sinun pitää kirjoittaa kirjoja. Kun kerran kirjailijan nimellä käyt.

— Olenko minä pyytänyt kirjailijan nimeä, en minä tahdo kirjoittaa kirjoja!

— No no. Olet «startannut» ainakin. Sanomalehtirunoja, oikea runovihko, käännöksiä. Sellainen on kirjailijan alku. Mutta *jäädä* aluksi se on noloa! Miksi et edes tahdo ansaita rahaa?

— Mitä sillä tekisin? Tänä aikana, jolloin on vanki. Ei pääse edes matkustamaan.

— On sekin kysymys! Elintarpeitasi varten sitä tarvitset, ja nyt enemmän kuin muuten.

— Tarpeita varten. Se ei innostuta. Se on kuolemaa.

— Ilman niitä kuolee myös.

— Se on jo parempaa!

— Sinä olet aivan hullu! Aivan hullu, sanon minä. Elävänä varjoihin haudattu! Tosielämälle olet velkaa.

— Kaikki on varjoa . . . sinunkin tosielämäsi . . . Etkö huomaa: oman olentosi särkyneitä siruja, kuviteltuja aivohelyjäsi ajat takaa sinäkin. Velkaa olet elämälle sinäkin . . .

— Mahdollisesti joillekin yksilöille. Sitä en kiellä. Mutta vain toistaiseksi. Minä rakastan elämää ja elävää todellisuutta, tunnen olevani velkaa sille, ja aion myös *maksaa* velkani. Kaikista minun kuvitelmistani *tulee* vielä todellisuus, vaikka et usko. En aio jättää niitä aivoihini hedelmättömiksi. Jos minä joskus menen rappiolle, jota en usko, niin ei se tapahdu omasta tahdostani, ei ilman taistelua. Mutta sinä! Miksi, sano minulle, miksi tahtovat kaikki lahjakkaat miehet mennä rappiolle? Tahallaan tahtovat, sanopas se! Ja sinä olet lahjakas!

— Olin ehkä, niin, luokkatoveri-, koulupoikkannalta katsottuna. Ainakin tunsin itseni siksi kerran. Se oli erehdys ja siksipä minulla on ollut-

kin tuo n. s. lahjakkaiden kirottu kohtalo, jäädä tien oheen, väistyä syrjään lahjattomien ahertajien tieltä. Se on niin luonnollista. Älä kiistele vastaan! Näetkös, ylemmyyden tietoisuus nuorena, jolloin veri muutenkin tulistaa sielua kuin kuuma viini, se hurmaa liiaksi. Pieninkin askel on kuin askelsadun peninkulmasaappailla. Hän huomaa, että keveinkin ajatuksen keinahdus ilman pienintä ponnistusta ponnahduttaa jo kauas toisten edelle ja yläpuolelle. Hän näkee, että muutkin ihmettelevät ja ihailevat häntä ja hän ihailee itse itseään muiden mukana. Tällaisesta kohtalottarien kavalan rakkauden helmalapsesta, jolle voitto alun pitäen on tehty liian helpoksi, ei koskaan tule oikeaa elämän voittajaa. Hän ei koskaan opi tekemään työtä, ahkeroimaan, ponnistelemaan. Hän pysähtyy hämmästelemään luomakuntaa, jumaloimaan itseään ja — kenties halveksimaan muita. Tällaisella yllotteella liikkuminen on hänelle turmioksi. Hän ei kehity. Hän on vain suuripäinen peikon sikiö, joka ei kasva. Lapsi ja vanhus samassa persoonassa. Hän on. Hän ei tule miksiäkään. Kuin antiikin Antinous tuijottaa hän elämän vierivään virtaan, ihannoi sen syväreissä omaa kuvaansa kuin kaunis, onneton Narkissos. Ja sillä aikaa maailma pyörii, ihmiset puurtavat ja ahertavat, ja yht'äkkiä huomaa hän tuhma lapsi

jääneensä kokonaan jälkeen maailman menosta, seisovansa kaikkein taaimpana. Hän kuuluu niihin ensimmäisiin, jotka tulevat viimeisiksi. Hänen, lahjakkaan elinhermo, henki on kutistunut ja veltoستunut itsekylläisyydessä ja harjoituksen puutteessa, sirpaleitunut, särkynyt tarkoituksettoman monipuolisuuden sokaisevassa harhasalissa, jota vastoin nuo toiset, joilta ei kukaan mitään odottanut, nuo lahjattomat, tyhmyrit, ahertajat, päivätyöläiset, heikkohenkiset, jotka ovat saaneet ponnistaa ot-sansa hiessä pysyäkseen pinnalla, he ovat syventyneet, he ovat karttuneet tiedoissa ja taidoissa, saavuttaneet tarkoituksellisen elämän suunnan, varttuneet luonteiksi, joiden halvimmaksikin käskyläiseksi hän ei enää kelpaisi. Sillä hänellä on yhä vielä köyhänäkkin jällellä synnyntäriikkaan ylpeys ja solvaistu itsetunto, vallasta syöstyn kirvelevä häpeä. Hän ei voi vielääkään alistua valjaisiin, jotka ovat vähempi-lahjaisten menestyksen ehto. Koska hänelle kerran ei ole sallittu nousta elämän ylimmälle portaalle, hylkää hän kaikki ala-asteet ja syöksyy mieluummin äyräältä alas syvyyteen — tai liukuu sinne huomaamattomasti, jos hän on passiivinen luonne, niinkuin minä esimerkiksi.

— No enpä ole mokomaa saarnaa kuullut!

— Sellainen on usein lahjakkaiden kohtalo ja

sellainen on pääpiirteissään minunkin tarinani. Nyt minä olen köyhä, kyvytön ja paheellinen.

— Paheellinen, sinä, joka et edes juo etkä polta!

— Korkeammassa merkityksessä paheellinen.

— Laiska sinä olet kaikkein korkeimmassa merkityksessä, et muuta! Haaveilija! Sinun pitää ponnistautua irti tuosta passiivisuudestasi. Sinä kuvittelet ja puhelet kaikenlaista hullua päivät päästään. Kirjoita ne edes paperille! Tee kirja, niin olet mies!

Seipi pudisti päätään tuijottaen surumielisesti kattoon.

— Istut vain pöytäsi ääreen kuin konttoristi ja sanot itsellesi: nyt teen kirjan, jatkoi Vaskio vedellen sauhuja ja lukien toisella silmäkulmallaan sanomalehteä.

— Minä en voinut taiteesta tehdä ammattia, sentähden ei minusta tullutkaan taiteilijaa, puhui Seipi. Ehkä olisi tullut toisissa onnellisemmissa, helpommissa olosuhteissa. Mutta tänä aikana! Joka vaatii yliluonnollista voimaa, vankkoja aivoja, häikäilemättömiä kyynäspäitä. Ei, ei! Minusta ei olisi ollut siihen. Olen aina tuntenut, että minulla on hauraat aivot, niin sanoakseni, hemmoiteltu, herkkutteleva mielikuvitus, jota tulisi hoitaa, vaalia ruhtinaallisesti. Silloin se voisi mahdollisesti lahjoittaa silloin tällöin jonkun helmen, koruneuleen,

YKSINÄISIÄ on kiihkeä
aateromaani vuoden 1917 Helsingistä,
kun maailma sotii, maa itsenäistyy,
kansakunta jakaantuu ja
kaikki etsivät paikkaansa.

**RUNOILIJA L. QNERVA
OSASI MYÖS SUORA-
SANAISEN KERRONNAN,
JONKA HÄN TOSIN LATASI
TÄYTEEN PUHETTA,
KOSKA ASIOISTA
TÄYTYI
VAIHTAA
AJATUKSIA.**

NTAMO 2021

ISBN 978-952-215-855-0